

Position paper Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd t.b.v. rondetafelgesprek Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg (commissie De Winter) d.d. 11 november 2019

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport houdt een rondetafelgesprek naar aanleiding van het eindrapport van de Commissie Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg (commissie De Winter). De commissie heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (hierna: de inspectie) uitgenodigd om een position paper in te dienen. De inspectie stelt het op prijs dat zij van de commissie deze gelegenheid krijgt.

Kerntaak en verantwoordelijkheden van de inspectie

De inspectie gaat als toezichthouder na of er verantwoorde en veilige jeugdhulp wordt geleverd zodat jeugdigen zich goed kunnen ontwikkelen. Dat doet zij via toezicht naar aanleiding van signalen en meldingen van incidenten en calamiteiten en via risicogestuurd en thematisch toezicht. Het thematisch toezicht is meer agenderend en normstellend. De inspectie spreekt tijdens het toezicht met bestuurders, professionals en zoveel als mogelijk met jeugdigen.

Werkwijze inspectie

Sinds de decentralisatie is het aantal jeugdhulpverleners exponentieel toegenomen. Momenteel zijn er 6000 jeugdhulpverleners bekend. Er ontbreekt nu nog een meldplicht waardoor niet alle aanbieders van jeugdhulp bij de inspectie bekend zijn. Daarin zal met de Aanpassingswet Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) worden voorzien. Daarnaast heeft de decentralisatie meer dynamiek gegeven dan was voorzien. Hierdoor staat de inspectie voor de uitdaging om haar toezicht op een effectieve wijze vorm te geven.

Het uitgangspunt van het toezicht door de inspectie gezond vertrouwen: de inspectie vindt het belangrijk dat een aanbieder investeert in verbetering van de zorgverlening en actief leert van incidenten zoals het gebruik van geweld. Het bieden van verantwoorde zorg – waaronder het voorkomen van geweld – is wettelijk een primaire taak en verantwoordelijkheid van de aanbieder. De Raad van Bestuur en waar nodig de Raad van Toezicht worden aangesproken. Toezicht kan geweldsincidenten niet voorkomen. Wel kan de inspectie haar toezicht richten op de randvoorwaarden zoals een klimaat dat gericht is op ontwikkeling, kwaliteit en kwantiteit van medewerkers in relatie tot de gegeven behandeling en begeleiding. Bekend is dat het lerend vermogen en de implementatie van verbetermaatregelen toenemen wanneer de zorgverleners zelf betrokken worden bij het onderzoek naar calamiteiten.

In dat kader ontwikkelt het domein Jeugd van de inspectie, toezicht gericht op een ontwikkelingsgericht klimaat en passende hulp. Bij een leef- en leeromgeving die gericht is op ontwikkeling vinden minder vrijheidsbeperkingen en geweldsincidenten plaats. Juist omwille van goed zicht op pedagogisch klimaat heeft de inspectie inventariserend onderzoek naar het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen in de Jeugdzorgplus gedaan, waarbij zij vrijwel alle locaties heeft bezocht¹. Momenteel doet de inspectie een soortgelijk onderzoek bij een aantal orthopedagogische behandelcentra en jeugd GGZ-instellingen. Bovendien zijn daar de randvoorwaarden als ter zake deskundige medewerkers en een cultuur van leren en reflectie nodig. Ook is tijdig passende hulp belangrijk omdat daarmee verergering van de problematiek kan worden voorkomen.

De inspectie besteedt sinds enige tijd meer aandacht aan de meldcultuur bij jeugdzorgaanbieders en stimuleert het veld om structureel te leren van incidenten. Dat doet ze bijvoorbeeld door leerbijeenkomsten naar aanleiding van eigen onderzoek. De inspectie vraagt in het toezicht naar de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen de betreffende zorgaanbieder om het jaarlijkse verslag van de vertrouwenspersoon. Aan de jeugdigen wordt gevraagd of zij de vertrouwenspersoon kennen. Daarnaast toetst de inspectie het gebruik van de meldcode huiselijk geweld en Kindermishandeling.

De inspectie herkent het beeld van de commissie dat geweldsincidenten vooral horizontaal plaatsvinden dus tussen jeugdigen. Geweldsincidenten tussen jeugdigen zijn in de eerste plaats een begeleidings- en behandelingsvraag. Daarom richt de inspectie zich in haar toezicht vooral op het tijdig herkennen van onderlinge spanningen en de toepassing van de-escalatie (wat gebeurde vooraf en wat heb je toen gedaan?).

Bij het toezicht staat het belang van het kind centraal. Daarom spreken de inspecteurs in principe altijd met de jeugdigen zelf tijdens een inspectiebezoek. Soms zijn kinderen naar school of zijn er andere oorzaken dat het niet lukt om met de kinderen te spreken. Het spreken met kinderen is standaard opgenomen in het toetsingsinstrument van de inspectie Verantwoorde Hulp voor Jeugd (VHJ). De inspectie heeft begin 2019 advies gevraagd aan haar Raad van Kinderen. De kinderen hebben de inspectie geholpen bij de vraag hoe zij kinderen bij het toezicht op de jeugdhulp kunnen betrekken. Dit heeft tot waardevolle ideeën geleid die de inspectie verder uitwerkt in nieuwe instrumenten.

Naar aanleiding van het rapport van Commissie De Winter heeft de inspectie zich gerealiseerd dat zij periodiek over de analyse van meldingen kan rapporteren.

1 <https://www.igj.nl/documenten/publicaties/2019/06/11/factsheet-terugdringen-vrijheidsbeperkende-maatregelen>